

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Tosi-tv:n sovitukset radioon

Runokilpailun radio-ohjelmaformaatin kehittäminen tosi-tv:n tyyliin

Heidi Heiska

Kulttuurialan opinnäytetyö
Viestinnän koulutusohjelma
Medianomi (AMK)

TORNIO 2010

Copyright © Heidi Heiska 2009

TIIVISTELMÄ

Heiska, Heidi 2010. Tosi-tv:n sovitukset radioon. Runokilpailun radio-ohjelmaformaatin kehittäminen tosi-tv:n tyyliin.

Opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Kulttuuriala. Viestinnän koulutusohjelma. Sivuja 40. Liitteet 3.

Toiminnallisen opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, miten luodaan radioon uusi ja toimiva ohjelmaformaatti. Tutkimusprosessissani tarkastelin ja analysoin ohjelmaformaatin tuottamisen haasteita tekemällä oppimisen ajatuksia lainaten. Lisäksi selvitin, miten uudenlaisen ohjelman tuottaminen radioon kokonaisuudessaan käytännössä tapahtuu.

Tosi-tv:n aikakausi televisiossa jatkuu yhä. Päätin tutkia, onko tosi-tv:n kilpailuformaatti mahdollista siirtää radioon. Tutkimustani varten tein paikallisradioon omien näkemysteni pohjalta kolmiosaisen ohjelmasarjan, jossa koetin soveltaa selkeimpiä tosi-tv:n kilpailuformaatin piirteitä. Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää tätä ohjelmaversiota analysoimalla, millaisia muutoksia vaaditaan, jotta uudesta formaatista tulee toimiva kokonaisuus. Lisäksi täydennän analyysiäni käymällä läpi joitain tosi-tv:n perusmääritelmiä ja historiaa.

Tutkimuksissani käytin lähteinä internetistä löytyviä ja lehdistä löytyneitä artikkeleita ja alan kirjallisuutta aiheesta. Lisäksi haastattelin media-alan ammattilaista, jolla oli oleellista kokemusta erilaisista radio-ohjelmista.

Tutkimuksissani selvisi, mitä asioita tuotantoprosessissa ja siihen valmistautumisessa on otettava huomioon tai muutettava. Sain asiantuntijalta kaipaamiani kehitysideoita ja parantamisehdotuksia ja niitä tuli itsellenikin mieleen prosessin aikana. Näiden tietojen avulla olisi mahdollista tuottaa paranneltu ja toimivampi versio ohjelmaformaatista radioon.

Asiasanat: reality-radio, tosi-tv, formaatti, radio-ohjelma, kilpailu

ABSTRACT

Heiska, Heidi 2010. Adapting reality TV into radio. Developing a reality TV inspired poem contest format for the radio. Bachelor's Thesis. Kemi-Tornio University of Applied Sciences. Business and Culture. The Degree Program of Media Arts. Pages 40. Appendices 3.

The purpose of my final thesis work was to explore how to create a new and functional program format. In this research, I studied and analyzed the challenges of producing a program format, borrowing ideas from problem based learning. In addition, I set to figure out how to produce a new kind of program to the radio as a whole.

The reign of reality television is still going strong. My aim was to discover whether it is possible to relocate the concept of reality game show to radio. For my research, I created and produced a three-part program series to the school radio, trying to apply the most obvious characteristics of the television reality format. The purpose of this final thesis is to analyze this program version in order to discover the changes that are acquired trying to turn the new format into a functional radio program. I will also go through some basic definitions of reality television and its general history in order to better understand the subject.

The research material consists of literature and articles found in both magazines and the Internet. For my thesis, I also interviewed a media professional who, in my consideration, had useful experience and information to offer on different kinds of radio programs.

During this process, I discovered the aspects that must be changed or taken into consideration during the production process and when preparing for it. I received the development ideas and improvement suggestions I wanted from the media professional and also came up with some of my own development ideas during the process. On the basis of this information, it would be possible to produce an improved and more functional version of the program format in to the radio.

Keywords: reality radio, reality television, format, radio program, competition

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO	5
2 MÄÄRITELMÄT	7
2.1 Tosi-tv:n määritelmä ja radio	7
2.2 Tosi-tv:n historiaa	7
2.3 Tosi-tv-kykykilpailun määritelmä	8
2.4 Tosi-tv katsojan näkökulmasta	9
3 FORMAATTIOHJELMAN ESIVALMISTELUT	11
3.1 Visio kykykilpailusta tosi-tv:n hengessä	11
3.2 Ohjelman rakenne	13
4 FORMAATIN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS	16
4.1 Käsikirjoittaminen	16
4.2 Toteutuksessa ilmenneet haasteet	17
5 KEHITYSEHDOTUKSIA	20
5.1 Ohjelmaformaatin kehittämisehdotuksia	20
5.2 Tekniikka ja käytäntö	24
5.3 Valmiin formaatin kaupallistaminen	24
5.4 Yhteenveto	26
6 POHDINTA	29
LÄHTEET	30
LIITTEET	34
LIITE 1: KÄSIKIRJOITUS – TORNION RUNOSIELU 2009, 1/3	34
LIITE 2: KÄSIKIRJOITUS – TORNION RUNOSIELU 2009, 2/3	36
LIITE 3: KÄSIKIRJOITUS – TORNION RUNOSIELU 2009, 3/3	38

1 JOHDANTO

Työni on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa paneudun aiheeseeni tekemällä tutkimisen menetelmällä (Vilkkä & Airaksinen 2003). Kolmannen vuoden opiskelijana päätin kokeilla, riittääkö tietotaitoni uuden ohjelmaformaatin luomiseen radioon ja koulun kurssi tarjosi minulle siihen mahdollisuuden. Niinpä tekemällä oppimisen ajatuksia lainaten ryhdyinkin suoraan tuumasta toimeen eli ohjelman varsinaiseen toteuttamiseen. Tarkoitukseni oli kehittää jotain uutta tätä näkemykseni mukaista ensimmäistä ohjelmaversiota analysoimalla ja siten oppia ymmärtämään, mitä onnistuneen ohjelmaformaatin tekemiseen vaaditaan.

Televisiossa tosi-tv, englanniksi reality television, jatkoi maailmanvalloitustaan. Jostain alitajuntani sopukoista hiipi esiin idea, kokeilla tosi-tv-formaatin kantavuutta erilaisessa mediassa. Ensin piti valita sopiva tosi-tv-genre, joka oli mahdollista toteuttaa pienessä mittakaavassa ja radion ehdoilla. Ohjelmasta piti saada toimiva ja kompakti kokonaisuus ilman maanlaajuisia esiintyjähakuprosesseja tai yleisöäänestyksiä.

Päädyn valinnassani tosi-tv:n tällä hetkellä suosituimpaan muotoon, kykykilpailuformaattiin (Uusi Suomi 2010). Esimerkiksi Suomen Idols-laulukilpailun esikuvaa American Idolia seurataan yli sadassa maassa (Wikipedia 2010a). Muina esimerkkeinä mainittakoon alun perin amerikkalaiset menestysformaatit Huippumalli haussa ja Diili (Wikipedia 2010b; Wikipedia 2010c). Formaatti oli mahdollista toteuttaa muutaman ihmisen voimin, ja radio alustana jopa vaati sitä.

Toiminnallisessa opinnäytetyössäni otan siis selvää, onko television reality-formaatti mahdollista siirtää onnistuneesti radioon. Apuna minulla on itse radioon tuottamani kokeellinen tosi-tv-tyyppinen kykykilpailuformaatti, kolmiosainen ohjelmasarja, Tornion Runosielu 2009. Ohjelmasarjassa koetin soveltaa selkeimpiä tosi-tv:n kilpailuformaatin piirteitä. Formaatussa neljä kilpailijaa ottaa mittaa toisistaan runokilpailun puitteissa ja heidän hengentuotteitaan tuomitsemassa oli tällä kertaa vain yksi itsevaltainen tuomari. Ohjelman draamankaari pyrittiin toteuttamaan käsikirjoitus- ja editointivaiheissa.

Ohjelmasarjan tekohetkellä minulla ei ollut paljoakaan kirjallista taustamateriaalia, josta ottaa mallia, sillä realityn moninaisista genreistä en juuri löytynyt julkaisuja. Luotin siis

paljolti omiin havaintoihini tosi-tv:n katsojana (Moran 2006, 31, 37), internetistä löytämään informaation ja varsinkin tekemällä oppimiseen - ongelmalähtöisen oppimisen hengessä. Ohjelman teon suhteen onnistumiseni mittareina toimivat media-alan ammattilaisen arviot. Hänen tehtävänsä oli arvioida oman kokemuksensa pohjalta, olisiko luomallani uudella reality-radion genrellä tulevaisuutta, ja millaisia kehittämismahdollisuuksia ohjelmaformaattilla tulevaisuudessa olisi.

Tutkimusaihetta rajatessani kävi ilmi, että minun oli ensinnäkin selvitettävä, mikä on tosi-tv-ohjelman määritelmä ja tutkittava realityn historiaa. Jäljempänä selvitän myös, mitä tälle määritelmälle tapahtuu siirrettäessä reality-ohjelma televisiosta radioon ja mitä seikkoja siinä on otettava huomioon. Näiden tietojen avulla olisi siis mahdollista tuottaa uusi ja paranneltu versio reality-ohjelmaformaattista radioon.

2 MÄÄRITELMÄT

2.1 Tosi-tv:n määritelmä ja radio

Tosi-tv on television ohjelmagenre, jossa tavallisten ihmisten toimintaa seurataan näennäisesti käsikirjoittamattomissa tilanteissa. Tilanteet voivat olla esimerkiksi humoristisia kuten Piilokamerassa tai vain dokumentoida tapahtumia kuten Big Brotherissa (Holmes & Jermyn 2004, 33–34). Todellisuudessa tosi-tv-ohjelmasta saadaan mielenkiintoinen pienellä ”ohjastamisella” ja lavastamisella. Lisäksi materiaali editoidaan jälkituotannossa katsojalle mielenkiintoisempaan, dramaattisempaan muotoon. Tosi-tv:tä leimaa usein myös suoran lähetyksen tuntu. (Wikipedia 2010d)

Radiossa varsinaista reality-tyyppistä kykykilpailu-formaattia ei ole tehty. Kaikenlaisia radiokilpailuja on toki ollut olemassa, samoin kuin realistisia radiodokumentteja ja radiofeatureja. Radion alkuaikoina kaikki ohjelmat olivat suoria lähetyksiä, sillä tallentamiseen vaadittava tekniikka keksittiin vasta myöhemmin. (information Gas Station 2008.)

2.2 Tosi-tv:n historiaa

Ensimmäisenä varsinaisena tosi-tv-ohjelmana voidaan pitää amerikkalaista Candid Camera -piilokameraohjelmaa, jonka ohjelman alkuperäinen isäntä Allen Funt kehitti vuonna 1948. Funtin kehittämä yleisön kesto-suosikki on myös kaikkein pitkäikäisin tosi-tv-ohjelma, sillä sen tuotanto päättyi vasta vuonna 2004. Television alkuaikoina oli tapana testata ohjelmaideoiden toimimista radiossa ennen niiden siirtämistä televisioon. Myös Funt testasi ohjelman toimintaa ensin radiossa ideoimassaan Candid Microphone -sarjassa. Suomalaisittain tehtyä piilokameraa päästiin näkemään vuonna 1962. (Holmes & Jermyn 2004, 33–34; Wikipedia 2010k)

1971 sai ensi-iltansa Amerikkalainen perhe, joka nähtiin hieman myöhemmin myös Suomessa. 80-luvulla tosi-tv-ohjelmat alkoivat kerätä suosiota, ja poliisien toimintaa seuraava Lain nimessä ja katsojien lähettämille videoille naurava Amerikan hauskimmat kotivideot päättyivät Suomenkin televisioon. 90-luvulla MTV (Music Television) alkoi

näyttää The Real World -ohjelman, jossa käytiin läpi nuoria aikuisia koskevia asioita ja ongelmia, mutta jossa myöhemmin keskityttiin näyttämään nuorten sekoilua (Wikipedia 2010j). Myös skandaalihakuinen puheohjelma Jerry Springer Show toi ruutuihin toimimattomien perheiden ongelmat. (Wikipedia 2010d.)

2000-luvulla muotiin tulivat ihmisten tirkistelyn halua tyydyttävät ohjelmat, suosituimpana Big Brother. Ohjelmassa joukko tavallisia ihmisiä eristetään ulkomaailmalta kolmeksi kuukaudeksi, ja heidän elämänsä on mahdollista seurata ohjelmalle omistetun tv-kanavan kautta jopa ympärivuorokautisesti. (Wikipedia 2010e.)

Samoihin aikoihin suosiota alkoivat kerätä erilaiset kykykilpailut, joissa tavalliset ihmiset ottava mittaa lahjoistaan. Niin tosi-tv:n kykykilpailuissa kuin muissakin reality-ohjelmissa täkynä on useimmiten jokin palkinto, sekä tietenkin pääsy julkisuuden valokeilaan, vaikka vain hetkeksi. Nykyisin tosi-tv:llä on lukuisia alalajeja, muun muassa treffisarjoja, erilaisia kilpailuja, keskusteluohjelmia, piilokameroita ja niin ikään lukuisia kykykilpailuja. (Essany 2008; Wikipedia 2010d.)

Varhaisena suomalaisena tosi-tv-kokeiluna voidaan pitää Aikapommi-ohjelmasarjaa vuodelta 1981, jossa joukko ihmisiä eristettiin muusta maailmasta muutamaksi päiväksi ja heidän puuhastelunsa taltioitiin koko kansan viihteeksi (Landström 2006). Nykyisin tähän tirkistelyn tarpeeseen vastaa Big Brother. Myös Suomessa on alettu ansioitua tosi-tv-formaattien kehittämisessä. Matkailuohjelmaa ja taistelulajeja yhdistävä Kill Arman -formaatti on myyty jo yli sataan maahan (Helsingin Sanomat 2010). Suomessa sarjaan on tehty tähän mennessä kaksi tuotantokautta (Wikipedia 2010l). Toisena esimerkkinä mainittakoon suomalainen Elämä pelissä – onnellisuuden salaisuus -monimediaformaatti, jonka oikeudet on myyty jo neljään saksankieliseen maahan (YLE Uutiset 2010). Ohjelmassa osallistujien onnellisuutta vahvistettiin puolen vuoden ajan kokeilemalla positiivisen psykologian tutkijoiden suosittamia metodeja (Iltalehti 2010).

2.3 Tosi-tv-kykykilpailun määritelmä

Kykykilpailu on eräs tosi-tv:n alalaji. Ensimmäisenä tosi-tv:n kykykilpailuna voidaan pitää Ed McMahonin isännöimää Star Search -ohjelmaa vuodelta 1983 (Essany 2008, 6). Tämän alalajin piirteisiin kuuluu kilpailijoiden säännöllinen pudottaminen pelistä

erilaisten kilpailusuoritusten perusteella. Yleensä osallistujan eliminointi pelistä tapahtuu kerran jaksossa, ja pudottamisesta päättää tuomaristo tai kotiyleisö äänestämällä. Kilpailijoita tiputetaan pelistä niin kauan että jäljelle jää vain voittaja. Yleensä ohjelmassa kilpaillaan tietystä palkinnosta.

Suomalaisia versioita kansainvälisistä menestysformaateista ovat esimerkiksi laulukilpailu Idols, yritysmaailmaan osaajia hakeva Diili, ikärajan laulukilpailu X Factor, viihdekykyjä metsästävä Talent Suomi, seuraavaa menestysmallia hakeva Suomen Huippumalli haussa ja julkisuuden henkilöitä voittoon tanssittava Tanssii tähtien kanssa -ohjelma. (Wikipedia 2010c; Wikipedia 2010f; Wikipedia 2010g; Wikipedia 2010b; Wikipedia 2010g.)

2.4 Tosi-tv katsojan näkökulmasta

Katsojalle realityn syvintä olemusta nykyaikaisessa tosi-tv:ssä edustaa nimenomaan aitous ja karismaattiset, lahjakkaat ihmiset kilpailemassa toisiaan vastaan. Ykkösen aamu-tv:ssä vierailleen Dance -tanssakilpailun tuottajan Mikko Silvennoisen mukaan nykyään isoimmat jutut tosi-tv:ssä ovat positiivisempia kuin vanhemmissa formaateissa. Silvennoisen mielestä raakuus ja ihmisten nolaaminen katosi tosi-tv:stä jo vuosia sitten, ainoana poikkeuksena Big Brother -formaatti. Uusiin tosi-tv-ohjelmiin ei Silvennoisen mukaan tulla näyttelemään roolia, vaan genren ohjelmia yhdistää nimenomaan ihmisten aitous. (Ykkösen aamu-tv 2010.)

Tosi-tv-tuottaja Mikko Silvennoinen vertaa nykyisiä tosi-tv:n kerran viikossa esitettäviä kykykilpailuja perinteisiin laulukilpailuohjelmiin kuten Syksyn Säveleen, sillä niiden peruselementit ovat samat, vain nimitys on nykyään tosi-tv. Genressä koukuttaa juuri tarina, jonka vahvuudet eivät Silvennoisen mukaan eroa mitenkään käsikirjoitetusta viihteestä; katsoja haluaa nähdä mielenkiintoisia henkilöitä, ja hahmojen aitous lisää katsojassa samaistumisen tunnetta. (Ykkösen aamu-tv 2010.)

Ykkösen aamu-tv:ssä Silvennoisen kanssa vieraana olleen Big Brother -tuottajan Pete Paavolaisen mukaan tosi-tv käyttää draaman tavoin asioita, jotka ovat koomisia, traagisia ja tunteita herättäviä, mutta niiden tapahtuminen tosielämässä tuo ne lähemmäs katsojaa. Paavolaisen mukaan päivittäin esitettävät tosi-tv-sarjat järjestelevät ihmisten

päivää niin, että ne jotka jäävät koukuun ohjelmaan myös katsovat se joka päivä ja sarjan loppuminen taas saattaa aiheuttaa eräänlaisen tyhjiön. Päivittäin esitettävät sarjat olivat suosittuja 2000-luvun alussa, mutta nykyisin niitä ei ole Big Brotherin lisäksi paljoakaan jäljellä. (Ykkösen aamu-tv 2010.)

3 FORMAATTIOHJELMAN ESIVALMISTELUT

3.1 Visio kykykilpailusta tosi-tv:n hengessä

Ideani uuden formaatin kehittämisestä radioon tosi-tv:n tyyliin vahvistui, kun huomasin, etten ollut aiemmin törmännyt vastaavaan ohjelmaideaan. Tehtävänä oli siis selvittää onko reality ja radio mahdollista yhdistää. Muita syitä idean toteuttamiseen olivat realityn tuottamisen halpuus ja nopeus, jolloin ohjelma olisi mahdollista toteuttaa myös radiossa vaatimattomalla budjetilla (Hietala 2000, 37). Tämä voisi merkitä myös radion ohjelmatarjonnalle uutta tulevaisuutta. Lisäksi ohjelman koeversio oli mahdollista toteuttaa yksin.

Alkuperäinen suunnitelmani oli tehdä mahdollisimman tyyli puhdas reality-kilpailuformaatti televisiosta tuttuun tyyliin. Mukana piti olla huumoria, varsinaista kilpailijoiden kykyjen esittelyä sekä kiinnostavia henkilöahmoja. Lisäksi tarvittiin tietenkin auktoriteetti eli tuomari, joka tällä kertaa sai itselleen diktaattorin oikeudet. Mielivaltaisuuden lisäksi arvostelukriteereinä toimivat kilpailutehtävässä onnistuminen, runon esittämiseen eläytyminen ja sielukkuus. Finaalissa tuomari valitsisi kilpailun voittajan ja yllätyspalkinto paljastettaisiin vihdoinkin.

Ideoidessani ohjelman toteutusta painotin erityisesti kilpailijoiden persoonallisuuksien tärkeyttä ohjelman kantavana voimana. Samalla heidän tarkoituksensa oli tuoda ohjelmaan realitylle ominaista todellisuuden tuntua. Viihdyttävyyttä kuulijoille loisi henkilöahmoihin tutustumisen ja heidän etenemisensä seuraaminen kilpailun edetessä. Kilpailijoita valitessa olennaista oli, että heidän persoonansa erosivat toisistaan riittävästi, jotta myös kuulija pystyisi erottelemaan puhujat mielessään helposti.

Television kykykilpailuissa on usein ainakin kolme tuomaria ja myös kilpailijoita voi olla kymmenittäin, mutta koska radiossa kuullaan vain äänet, on tärkeää pyrkiä selkeyteen. En halunnut, että yleisö hämmentyy äänten paljoudesta koska ohjelman piti olla helposti seurattava. Myös kilpailijoita oli samasta syystä vain neljä, ja heillä kaikilla oli toisistaan mahdollisimman paljon eroavat puheäänet.

Ajatuksena oli, että ohjelmat taltioitaisiin kronologisessa järjestyksessä suoran lähetyksen hengessä, eli uusintaottoja tilanteista ei otettaisi. Samasta syystä ääniefektien käyttö sai jäädä minimiinsä, olihan kyseessä mahdollisimman autenttinen todellisen tilanteen matkiminen. Juontajan repliikit olivat pitkälle käsikirjoitettuja, sillä niiden tärkeänä roolina oli pitää juonen eteneminen mahdollisimman saumattomana. Juontajan improvisointi kuitenkin pelasti monta tilannetta. Kysymykset kilpailijoille olivat niin ikään valmiina ja heidän tehtävänsä oli vastata ja reagoida niihin.

Vaikka vallalla on käsitys, että reality-ohjelmissa ideana on tehdä juonittelusta viihdettä (Aalto 2010), visiooni ei kuulunut juonimista tai vastaavaa kilpailijoiden keskinäistä torailua. Mielestäni se kuuluu tosi-tv:n toisiin alalajeihin, ei niinkään kykykilpailuihin. Jätin kuitenkin tilaa tällaisille kommentteille kilpailijoiden haastatteluiden muodossa, mutta koska juonimista ja kuittailua ei syntynyt luonnostaan, ei sitä tullut myöskään valmiiseen ohjelmaan.

Taulukko 1. Suosittujen kykykilpailuformaattien suomalaisten ohjelmaversioiden ominaisia piirteitä

	Idols	Diili	X Factor	Talent Suomi	Suomen Huippumalli haussa	Tanssii Tähtien Kanssa
Osallistujina tavalliset ihmiset	X	X	X	X	X	
Osallistujina julkisuuden henkilöt						X
Osallistujien ikähaarukka 0-100 vuotta		X	X	X		X
16-30 vuotta	X				X	
Tuomaristo	X	X	X	X	X	X
Yleisöäänestys	X		X	X		X

Tosi-tv-tyyppisissä kykykilpailuissa olennaisessa roolissa on myös karismaattinen juontaja, jonka tehtävänä on hehkuttamalla luoda tunnelmaa tilanteisiin ja selostaa

tapahtumia. Lisäksi draamaa ohjelmaan tuovat omapäiset ja vahvoja mielipiteitä omaavat tuomarit, jotka laukovat nokkelia ja tarkkaan osuvia kommentteja kilpailijoiden suorituksista. Itse kilpailijat yrittävät suoritustilanteissa parhaansa kilpaillessaan toisiaan vastaan tuomareiden edessä, ja lopun aikaa analysoivat juontajan avustuksella omia ja muiden kanssakilpailijoiden suorituksia. Kykykilpailuissa ohjelman puitteet ja itse kilpailutila pysyvät tyypillisesti lähes koko ajan samanlaisina. (Essany 2008, 6.)

Tosi-tv sisältää paljon erilaisia ohjelmatyyppejä, mutta niiden yhdistävinä piirteinä voidaan pitää sitä, että niissä ei ole varsinaista tarkkaa käsikirjoitusta. Toisekseen tosi-tv:ssä ei myöskään kuuluisi olla maksettuja näyttelijöitä, vaan niissä esiintyy tavallisia ihmisiä joiden todellisista reaktioista tapahtumiin reality-ohjelmat syntyvät. Kolmas yhdistävä tekijä ovat epätavalliset tilanteet ja olosuhteet, joihin osallistujat ohjelmassa joutuvat. (Hiltunen 2003, 16–18.)

Yritin siirtää mahdollisimman paljon näitä tosi-tv:n kykykilpailu-formaattien peruspiirteitä omaan ohjelmaversiooni resurssien ja mahdollisuuksien mukaan suunnitellessani vastaavan tyyppistä ohjelmaformaattia radioon, sillä juuri näistä ominaisuuksista syntyy reality-tyyppisen kykykilpailun koko viehätys.

3.2 Ohjelman rakenne

Ohjelmaformaatin rakenteen kehittämisen lähtökohtana oli, että se pystyttäisiin toistamaan eri maissa ja eri markkinoilla samansisältöisenä, mutta kuitenkin niin, että sitä voidaan muokata paikallisen kulttuurin edellyttämin tavoin (Wikipedia 2010i). Ohjelmaformaattissa tämä on huomioitu niin, että paikallisuus näkyy vain nimessä, jota voidaan helposti muokata maa- ja paikkakuntakohtaisesti.

Tornion Runosielu 2009 -ohjelmasarja koostui kolmesta viikon välein esitettävästä jaksosta. Jaksot nauhoitettiin yhtenä päivänä, mutta oli tarkoitus, että syntyisi illuusio suorasta lähetyksestä. Ohjelman jaksosten kestot olivat vajaasta yhdeksästä minuutista yhdeksään ja puoleen minuuttiin. Ohjelmassa kuultiin kuusi eri ihmisääntä; juontaja,

tuomari ja neljä kilpailijaa. Ohjelman seuraamista helpottaakseni halusin, että puolet äänistä oli miesääniä, puolet naisten ääniä.

Osallistujien äänten lisäksi kuultiin ainoastaan tunnusmusiikkia alussa ja lopussa sekä munakellon pirinää merkitsemässä ajan kulumista. Olihan tarkoituksena kuitenkin pyrkiä nimenomaan realismiin, eikä turvautua musiikkiin ja tehosteääniin tunnelman luojana. Tavoite oli, että editointivaiheessa ainoastaan tyhjät kohdat leikattaisiin pois ja musiikit lisättäisiin, jotta ohjelma kuulostaisi aidolta suoralta lähetykseltä eikä siis vaikuttaisi liian manipuloidulta.

Jokainen ohjelman jakso alkoi ohjelman nimen sisältävällä tunnusmusiikilla, jonka jälkeen juontaja esitteli introssa ohjelman idean. Tämän jälkeen seurasivat lyhyet esittelevät henkilöhaastattelut kilpailijoista ja tuomarin sekä hänen toimintamethodiensa esittelyt. Sitten siirryttiin tehtävänantoon. Ensimmäisessä jaksossa tehtävänä oli kirjoittaa ylistysruno lempieläimelle. Tyyli oli freestyle eli vapaa tyyli ja aikaa 10 minuuttia. Toisen jakson haasteena oli kirjoittaa kymmenessä minuutissa runo, jossa esiintyi ainakin yksi ennalta määrätystä sanoista. Finaalijakson tehtävänantona oli kirjoittaa japanilainen haiku vartissa. Kirjoitustyön ajan taustalla raksutti munakello laskien tarkkaa aikaa ja luoden paineita kilpailijoille.

Kellon soitua ja kirjoitusajan päätyttyä kukin kilpailija vuorollaan kertoi, mitä oli halunnut runollaan ilmaista. Tämän jälkeen työt esitettiin tuomarille. Esitysten jälkeen tuomari jätettiin kilpailutilaan yksin pohtimaan päätöstään siitä, ketkä pääsisivät jatsoon. Kilpailijat siirtyivät odotushuoneeseen, jossa juontaja kyseli heiltä tunnelmia. Tuomarin tehtyä päätöksensä siitä, ketkä kilpailua jatkavat, osallistujat kutsuttiin takaisin kilpailutilaan. Tuomari paljasti kilpailun tulokset paremmuusjärjestyksessä, ja viimeiseksi jääneen kohdalla kuultiin teemallinen tuomitseva lausahdus, ”Runosuonesi on tyrehtynyt. Hyvästi.”

Tunnusmusiikin soidessa taustalla juontaja tiedusteli tuomarin mielteitä esitettyjen runojen tasosta, sekä tunnelmia pudonneelta osallistujalta ja jatsoon päässeiltä kilpailijoilta. Ennen loppumusiikkia muistutettiin vielä kuuntelijoita palaamaan seuraavalla viikolla ohjelman pariin. Viimeisessä jaksossa kilpailun ratkettua voittajaa hehkutettiin ja tälle myönnettiin kilpailun pääpalkinto eli lahjakortti ja palkintokynä.

Ohjelma päättyi kilpailusta pudonneen kilpailijan reaktioihin ja voittajan ilakointiin. Juontaja toivotti kuulijoille hyvät jatkot ja loppumusiikki päätti ohjelmasarjan.

4 FORMAATIN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUS

4.1 Käsikirjoittaminen

Käsikirjoituksen rakenne oli selvillä vajaata viikkoa ennen ohjelman tuotannollisen toteutuksen alkamista. Kirjoitusvaiheessa yritin jättää käsikirjoitukseen mahdollisimman paljon tilaa osallistujien improvisoinnille, mutta mukaan piti saada reality-kilpailuille tyypillisiä peruspiirteitä kuten juontajan välijuonnot ja kilpailijoiden välikommentit. Lisäksi olennaista oli realitylle tyypillinen toisto jaksonrakenteissa.

Juontajan suuhun koetin sovittaa runsaasti mieleeni tupsahdelleita humoristisia kielikuvia, jottei ohjelma kävisi turhan vakavahenkiseksi. Tuomarille tarvittiin jokin hauska mutta mahtipontinen iskulauseen tyyppinen tunnushokema, joka toistuisi aina kilpailijan pudotuksen yhteydessä. Tunnushokemia pääsi toistelemaan tosi-tv:lle tyypilliseen tapaan myös juontaja (Hiltunen 2003, 16). Toivoin myös kilpailijoiden tarttuvan mahdollisuuteen käyttää huumoria omien runojensa suhteen, ja osin näin kävikin. Joka tapauksessa tunnelman hilpeys kuului lopputuloksessa. Muutenkin luotin paljon kilpailijoiden persoonallisuuteen ohjelmaidean kantajana.

Lopulta tein päätöksen siitä, että kaikkien sarjassa esiintyvien henkilöiden äänet otettaisiin nauhalle yhdessä ja samassa tilanteessa. Erillisiä jälkinauhoituksia ei tehtäisi tässä reality-formaatin versiossa, vaikka se joissain reality-ohjelmissa on enemmän sääntö kuin poikkeus (Kilborn 2003, 135). Myös tapahtumat esitettäisiin sellaisenaan kronologisessa aikajärjestyksessä, jolloin tunnelma muistuttaisi mahdollisimman paljon suoraa lähetystä. Ohjelman tekeminen varsinaisena suorana lähetysenä ei ikävä kyllä ollut tällä erää mahdollista resurssien puutteellisuuden vuoksi.

Runotehtäviin syntyi nopeasti ideoita, sillä tehtävänantojen ei tarvinnut olla monimutkaisia. Runot saattoivat siis olla esimerkiksi riimiteltyjä, sisältää tiettyjä sanoja, olla teemallisia tai vaikkapa haikuja. Lopputuloksista tulisi joka tapauksessa kiinnostavia, koska kilpailijat loisivat ne spontaanisti.

4.2 Toteutuksessa ilmenneet haasteet

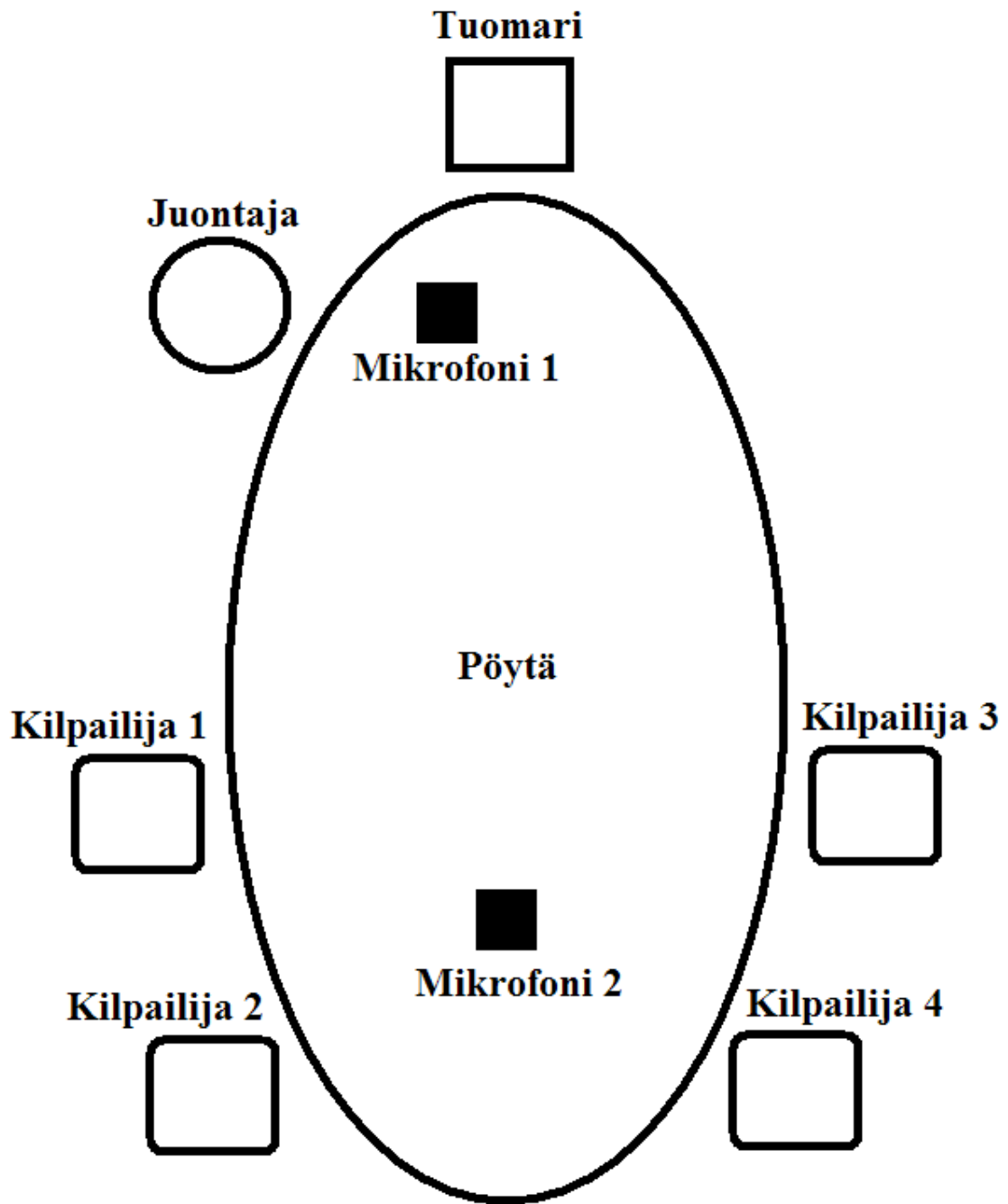
Ohjelmasarjan toteuttamiseen liittyi runsaasti haasteita. Ensinnäkin sarjan toteuttaminen sijoittui vuoden 2009 kesäkuulle eli keskelle kesälomaa, jolloin opiskelijakaupunki Tornio oli lähestulkoon tyhjillään. Ohjelma siis toteutettiin koulun kesäradiokurssin yhteydessä. Seuraava ongelma oli saada paikkakunnalla oleskelevat henkilöt suostumaan mukaan koulutehtävän tekemiseen keskellä lomaansa. Lisäksi ihmisten kesäsuunnitelmat vaikeuttivat tuotantoaikataulun tekemistä ja lopulta ohjelman toteuttaminen meni viimeinkin ja editointi varsinkin ensimmäisen jakson kohdalla oli ajanpuutteen vuoksi sängen karkeaa.

Maanlaajuisista karsinnoista ei siis vielä tällä ”ensimmäisellä tuotantokaudella” voitu haaveilla. Osa ohjelman tekoon osallistuneista kilpailijoista oli koulukavereita, osa koulun ulkopuolelta. Yhteensä kilpailijoita tarvittiin neljä, jotta joka jaksoon riittäisi yksi pudotettava. Osallistujille ei maksettu osallistumisesta.

Hyvissä ajoin päädyin siihen, että kilpailussa olisi vain yksi tuomari, jolla olisi diktaattorin oikeudet kilpailijoiden tiputtamisen suhteen. Useimmissa tv:n kilpailuformaateissa on vakiona vähintään kolme tuomaria, mutta arvelin, että selkeyden kannalta kuulijoiden olisi helpompi seurata vain yhtä ääntä. Sitä paitsi yhdenkin tuomarin mukaan saaminen oli kiven takana. Tavoitteena oli hankkia hommaan joku, jolla olisi jonkinlaista kokemusta sanojen kanssa työskentelystä. Tässä tilanteessa looginen valinta oli lähestyä muusikoita, tarkemmin sanoittajia. Lopulta tehtävään suostui eräs laulaja/sanoittaja.

Ohjelman jaksot nauhoitettiin perätysten kronologisessa järjestyksessä. Riskinä tässä toimintatavassa oli, että jos mikrofoniin kanssa olisi tullut ongelmia, jotka olisi huomattu vasta editointivaiheessa, olisi koko valtava nauhoitusurakka pitänyt ottaa uusiksi. Tästäkin syystä oli hyvä käyttää kahta mikrofonia, jotta toinen ottaisi varalta ääntä talteen. Alkuperäinen suunnitelma oli pyhittää yksi mikrofoni kilpailijoiden äänten tallentamiseen, toinen oli määrää varata tuomarin ja juontajan puheille. Äänentasojen erot ihmisten välillä olivat kuitenkin suuret ja tilanne eli kokoajan, joten mikrofoneja päädyttiin käyttämään suunniteltua enemmän ristiin.

ÄÄNITYSTILANNE

Kuva 1. Mikrofonien ja puhujien asettelu suhteessa pöydän muotoon äänitystilanteessa

Valmiissa ohjelmassa on kuultavissa pieniä äänentason heittoja, joista suurin osa johtui mikrofonien sijaintien aiheuttamista eroista; välillä mikrofonit olivat keskemällä ovaalin muotoista pöytää, yhtä etäällä osallistujista, ja välillä haastattelutilanteissa aivan puhujan suun lähellä. Etäisyyserot kuitenkin toimittavat myös siirtymän virkaa juuri väliaikahaastatteluissa, sillä on kuultavissa, että ne tapahtuvat eri paikoissa sillä äänet

kuuluivat eri tavoin. Lisää haastetta äänentasoihin toi myös se, että joidenkin kilpailijoiden äänet olivat hiljaisempia kuin toisten.

Nauhoituksia varten käytössä oli kaksi vierekkäistä tilaa, joiden ambienssit eli tiläänet erosivat toisistaan hieman. Toinen huoneista toimi kilpailutilana, jossa tehtävien suoritus ja arvostelu tapahtuivat. Siellä nauhoitetussa materiaalissa on kuultavissa limsa-automaatista kuuluvaa hurinaa. Toisessa, hiljaisemmassa huoneessa kilpailijat odottelivat tuomarin arvioita, ja siellä tehtiin suurin osa haastatteluista.

Kilpailijoita olisi pitänyt rohkaista enemmän ennen nauhoitustilanteen alkua, sillä heidän reaktionsa olivat alkuun aika vaisuja. Kuitenkin finaalijakson nauhoitukseen mennessä asia oli jo korjattu ja siellä kuultiin kunnon riemunkiljahduksia ja muuta asiaan kuuluvaa. Kilpailijoita oli vaikea kehottaa improvisoimaan kesken nauhoitusten, koska se olisi vaikeuttanut suunnitellussa rakenteessa pysymistä. Leikkausvaihetta ajatellen olin nimittäin pyrkinyt siihen, että leikkaisin pois lähinnä vain tyhjät ja merkityksettömät kohdat, eikä uusintaottoja ollut tarkoituksenmukaista ottaa. Ainoastaan kerran jouduin vahvistamaan kilpailijoiden reaktiota editoimalla, jotta ne vaikuttaisivat loogisilta radiosta kuultuna. Kyseisessä tilanteessa kukaan ei nimittäin reagoanut kuuluvasti tai ääneen kilpailijan pudotessa kisasta.

Jaksojen nauhoituksissa pysyin käsikirjoitukselle mahdollisimman uskollisena. Ainoastaan ensimmäisessä jaksossa jouduin leikkaamaan käsikirjoituksessa suunnitellun kilpailijoiden haastattelun pois, sillä jaksosta olisi muuten tullut aivan liian pitkä. Suunniteltuja efektien paikkoja jätin myös järjestelmällisesti pois, sillä niistä suurin osa ei olisi palvellut tarkoitustaan. Tosin tarpeen mukaan myös lisäsin efektejä, esimerkiksi sarjan toisessa jaksossa sijoitin musiikin pätkät tuomarin mietintätauon molempiin päihin rytmittämään tarinan etenemistä.

Päätös pääpalkinnon vaatimattomasta muodosta tuli verrattain nopeasti, sillä minun piti pystyä se ilman sponsoreita itse järjestämään. Alku- ja loppumusiikin löytämisen ongelmakin ratkesi jouhevasti, sillä juontajaksi suostunut henkilö vastasi myös sarjan ainutlaatuisen tunnusmusiikin luomisesta. Itse ohjelmasarjan leikkasin ilmaisella Audacity-editointiohjelmalla, jossa kaikenlainen hienosäätäminen on vähintäänkin haasteellista.

5 KEHITYSEHDOTUKSIA

5.1 Ohjelmaformaatin kehittämisehdotuksia

Kilpailijahaastattelujen merkitys on olennainen realitylle genrenä, sillä niillä avataan ohjelman tapahtumia yleisölle kilpailijoiden subjektiivisten kokemusten kautta. Osallistujilta kysellään miten juuri he kokevat kilpailussa tapahtuvat asiat ja mitä he ajattelevat muista kilpailijoista. Näin kuuliija pääsee sisään osallistujan näkökulmasta kuvattuihin tunnelmiin. Haastatteluilla voidaan myös kuljettaa ohjelman juonta eteenpäin. Haastattelujen avulla voidaan myös kehitellä uusia kilpailijakohtaisia merkityksiä kilpailun tilanteille sekä halutessa tuoda mukaan juonimista, jota visiooni ei alun perin kuulunut.

Yleisradion uusista palveluista vastaava tuottaja Hannele Kurkela pitää ideaa radio-realitystä kiintoisana, mutta ohjelman rauhallinen tempo ei hänen mukaansa toimi radiossa (Kurkela 2010). Jos ohjelmaa halutaan lähteä kehittämään dramaattisempaan suuntaan, voidaan mielestäni oikealla ja mahdollisesti tunteellisella hetkellä tehdyillä yksityisillä haastatteluilla saada aikaan paisuteltuja ristiriitatilanteita, joilla taas saadaan aikaan draamaa osallistujien välille.

Dramatiikkaa lisäämällä voidaan saada mukaan myös realityn raadollinen puoli, mikäli katsotaan, ettei hyvässä hengessä tehty kykykilpailu kiinnosta yleisöä. Esimerkiksi television puolella reality-kilpailut useimmiten vaativat jonkin konfliktin tai pienen skandaalin vetääkseen katsojia (Aalto 2010). Tarpeelliset kilpailijatasen juonenkäänteet voidaan käsikirjoittaa valmiiksi, jos halutaan varmistaa draaman läsnäolo. Lisäksi paineita voidaan luoda ahdistavilla olosuhteilla, jolloin draamaa syntyy kilpailijoiden välille helpommin.

Olosuhteita muokkaamalla ja vaihtelemalla kilpailuun voidaan luoda dramatiikkaa esimerkiksi nostamalla kilpailutilan lämpötila tukalan kuumaksi tai laskea se miinuksen puolelle. Myös vaihtoehtoisesti kilpailupaikat voivat vaihdella; jossain jaksossa voidaan kilpailla vaikkapa saunassa ja jossain taas talvella ulkona. Paikkavariaatioita ja suorituksen haasteellisuutta lisääviä tekijöitä voidaan muutenkin kehittää lähes rajattomasti.

Kurkelan mukaan ohjelman käsikirjoituksessa oli vielä hiomisen varaa, esimerkiksi ohjelmassa saisi olla jokin käänne keskivälin paikkeilla (Kurkela 2010). Mielestäni käänteeksi sopisi esimerkiksi etukäteen käsikirjoitettu kilpailijan lähteminen kilpailusta omista henkilökohtaisista syistään, ja uuden kilpailijan tuominen hänen tilalleen tai pelkästään uuden yllätyskilpailijan tuominen kisaan kesken kaiken, mistä aiheutuisi kilpailijoiden välistä keskinäistä tyytymättömyyttä ja draamaa tai ehkä tuomariston ja kilpailijoiden välistä toraa. Ylimääräinen kilpailija mahdollistaa sen, että myöhemmin voidaan kilpailusta tiputtaa kaksi osallistujaa yhdessä jaksossa. Kilpailijan lähdön syynä voi olla esimerkiksi yllättävä sairauskohtaus, uupumus kilpailun paineiden alla tai äkillinen tajuaaminen, että on väärällä urapolulla eikä haluakaan osakseen paineita kilpailun voittamisesta.

Kurkelan mielestä ohjelma oli heikosti näytelty (Kurkela 2010). Ohjelman ensimmäisessä versiossa oli kuitenkin tarkoitus, että kukin kilpailija esiintyisi ohjelmassa nimenomaan omana itsenään, ei näyttelijänä. Heitä voisi kuitenkin valmentaa esiintymiseensä etukäteen. Halusin alun perin jättää kilpailijoiden osuuden mahdollisimman auki käsikirjoituksessa. Jos draamaa syntyisi itsestään, niin erinomaista. Tämä ei kuitenkaan ollut pakollinen kriteeri. Toki draamaa voidaan koettaa luoda haastattelujen pohjalta myös editointitilanteessa, mikäli kyseessä ei ole ohjelman suora lähetys. Muussa tapauksessa se olisi käsikirjoitettava. Tällöin taas osallistujista tulisi nimenomaan näyttelijöitä, ja alkuperäisen ohjelmaidean koko viehätys olisi vaarassa kadota. Ehkä juonimisen sijaan ohjelmaformaatti voisi kuitenkin kantaa varsinaiselle erikoisuudellaan eli runoilla ja niiden persoonallisilla esittäjillä.

Kilpailijoita voidaan hakea laajemmalta alueelta tai vaikka tietyltä rajatulta alueelta. Esimerkiksi Torniossa toteutettuun ohjelmaan kilpailijat haettiin nimenomaan Tornion alueelta. Varsinaista ikärajaa runokilpailussa ei ollut määritelty, mutta kilpailijat olivat silti alle kolmekymppisiä. Kilpailijoita voi hakea myös joillain tietyillä perusteilla. Vaihtoehtoja on lähes rajattomasti; he voivat olla tietystä ikähaarukasta joka voi vaihdella vauvasta vaariin; he voivat olla julkisuushakuisia tai jo julkisuuden henkilöitä, vaikkapa muusikoita tai näyttelijöitä tai he voivat opiskella jotain tiettyä ainetta. Tällöin itse runotkin voivat liittyä siihen mitä he tekevät, oli se sitten harrastus tai työ. Heillä voi myös olla enemmänkin kokemusta runojen rustailusta. Näin saataisiin myös vastakkain asettelua kun joukkoon lisätään niitä, joilla kokemusta ei vielä ole. Pääasia

on, että kilpailijoilla ja juontajalla on tarpeeksi innokkuutta ja energiaa kuljettaa ohjelman juonta eteenpäin. Kilpailijoiden eroteltavuuteen radiossa voidaan vaikuttaa valitsemalla puhetavaltaan ja murteeltaan eroavia henkilöitä.

Kilpailijajoukossa voi olla mahdollisimman erilaisia persoonia sekaisin. Erityistilauksessa ovat realitylle tyypillisesti julkisuushakuiset henkilöt ja muut vahvat persoonat jotka eivät pelkää vetää täysillä. Näin ohjelmasta saadaan parhailaan kiehtova ja potentiaalisesti jonkinlaista draamaakin saadaan aikaan ihan itsestään. Kuitenkaan ei saa unohtaa itse runojen rustausta ja niiden ympärillä käytävää keskustelua.

Kilpailijat myös hyötyisivät ennen ohjelmaa suoritettavista eläytymisharjoituksista, joiden aikana he rentoutuisivat. Näin he olisivat rennompia itse ohjelman alkaessa ja uskaltaisivat reagoida kunnolla ja ääneen heti alusta lähtien. Tavoitteena olisi saada kilpailijat eläytymään rohkeammin ja äänekkäämmin, sillä eleillä kauhistelu ei kuulu radiossa. Tämä olisi parempi kuin tällä kertaa kokeilemani tapa, jossa osallistujat joutuivat mikrofonin eteen kylmiltään, eikä heillä ollut aikaa lämmitellä tehtäväänsä varten. Tämä näkyi vaisuna reagoitina ensimmäisissä jaksoissa. Kilpailijat voisivat myös tehdä aluksi harjoitustehtävät, jotta pääsisivät kilpailussa heti vauhtiin. Samalla tehtävien tekoaikaa ja siten ohjelman kestoa voidaan haluttaessa lyhentää tuntuvasti.

Kolmas eli finaali jakso kaipaa lisää jännitystä voittajan julkistamistilanteeseen. Yksi mahdollisuus on lisätä esimerkiksi painostavaa hiljaisuutta hetkeen, jolloin tuomari aikoo nimetä voittajan. Myös tuomarilla pitää olla dramatiikan tajua ajoituksessaan ja ilmaisussaan, jotta nimeämisestä tulee erityinen hetki. Tähän voi toki vaikuttaa ohjastamalla häntä korostamalla asian merkitystä etukäteen.

Jos kilpailulle löytyisi asiansa tunteva ja arvovaltainen tuomari, voi hän myös arvostella runosuoritukset oikeaoppisilla kriteereillä ja perustella päätöksensä järkevästi. Tuomarina voi toimia vaikkapa materiaalia julkaissut tunnettu runoilija, kouluttautunut suomenkielen tuntija tai asiantuntija jostain runojen julkaisuun erikoistuneesta kustannusyhtiöstä, joka samalla arvioi runojen kaupallisen arvon. Myös sanoittajat ja rap-muusikot sopisivat tuomarin virkaan erinomaisesti. Arviointiperusteet voivat vaihdella kulloisenkin tuomarin asiantuntemuksen mukaan. Tuomarin ääntä on myös mahdollista halutessaan muuttaa Vocoder-laitteella, jolloin äänestä tulee robottimainen.

Tuomareita voi toki olla useampiakin, kunhan pyritään selkeyteen, jottei kuulija hämmenny siitä, kuka puhuu milloinkin. He voivat myös vaihdella ohjelmittain. Tuomari voi myös olla jollain tapaa erotettu kilpailijoista, esimerkiksi toisessa huoneessa tai verhon takana, jolloin hänen päätöksensä perustuisivat samoihin havaintoihin kuin kuulijan. Tästä taas seuraisi se, että kilpailijat saisivat tasa-arvoista kohtelua, eivätkä pääsisi vaikuttamaan tuomarin päätöksiin esimerkiksi eleiden, ilmeiden tai ulkonäön avulla.

Ohjelmaformaatissa on myös mahdollista käyttää jaksoittain tai sarjoittain vaihtuvia asiantuntija- tai julkkistuomareita. Näillä saadaan aikaan vaihtelua ja myös tuomarin roolista tulee tällöin parhaillaan viihdyttävämpi. Tosin tällöin on vaara, että ohjelmasta tulee liian hajanainen, eikä yleisö voi luottaa ohjelman tyylin pysyvän samana, sillä sen tyyli saattaa vaihdella liikaa tuomarin persoonallisuudesta riippuen. Joka tapauksessa myös tuomarin mielipiteitä voisi käyttää enemmän ohjelman eteenpäin kuljettamisessa.

Kurkelan mukaan ohjelmaa kannattaisi tiivistää sekä liittää siihen efektejä (Kurkela 2010). Mielestäni sisältöön rytmitettyllä musiikilla voidaan voimistaa tilanteen jännitystä ja tietyillä ääniefekteillä voidaan myös vahvistaa sekä kilpailijoiden että tuomariston mahdollisia reaktioita lisäämällä esimerkiksi naurua, itkua tai muita tunteita kuvaavia tai tunteisiin vetoavia tehosteita luomaan tahdottua tunnelmaa. Myös muita ääniefektejä, kuten klassista tikitystä tai sydämen sykettä voidaan käyttää luomaan painetta ajan kulumisesta. Lisäksi esimerkiksi klassisia aplodeja ja muita kannustusääniä voidaan lisätä luomaan nimenomaan kilpailumaista tunnelmaa ohjelmaan.

Kurkelan mielestä myös ohjelmaformaatti hyötyisi tiivistämisestä ja tempon nopeutuksesta (Kurkela 2010). Tällä formaatilla tehdyn ohjelman tämänhetkinen sisältö vaati kestokseen lähes kymmenen minuuttia jaksoa kohden, mikä on nykyisin kovin pitkä aika radio-ohjelman pituudeksi. Ohjelmaa on kuitenkin mahdollista helposti pilkkoa vaikka sponsorien mainoskatkoilla ja kanavan tyyliin sopivalla musiikilla. Samalla ratkeaisi suoraan lähetykseen liittyvä ongelma eli kilpailijoille annettava kymmenen minuutin runonkirjoitusaika.

Formaatti voisi ehkä hyötyä myös dokumentaarisemmasta lähestymistavasta, jossa kilpailijat puuhailisivat enemmän itsenäisesti ja omissa oloissaan, niin että esimerkiksi

nappimikrofoni ottaisi koko ajan ääntä. Tällöin päästäisiin lähemmäs tosi-tv:n tyyliä ja mikrofoniille paljastuisi enemmän yksityisiä hetkiä jolloin taas draaman luominen helpottuisi. Ehkä myös kilpailijoiden taustoista on löydettävissä jokunen skandaalipoikanen, joilla saadaan kuuluvuutta ja näkyvyyttä ohjelmalle. Tosin kykykilpailulajityypin reality-ohjelmissa paljoa vapauksia ei ole, ja sitä juonimistakin on vähemmän. Tosin uutta formaattia luodessa vanhat lajityypilliset piirteet voidaan korvata uusilla.

5.2 Tekniikka ja käytäntö

Haastetta äänentasoihin toi se, että joidenkin kilpailijoiden äänet olivat hiljaisempia kuin toisten. Ongelman ratkaisemiseksi suosittelen, että jokaiselle osallistujalle annetaan oma nappimikrofoni ja taustääänet otetaan talteen erikseen. Tosin mikäli käytössä on vain rajallinen määrä laitteistoa, kuten tämän ohjelman tapauksessa, voisi olla hyödyllistä sijoittaa ihmiset pöytämikrofonin ympärille ääntensä voimakkuuksien perusteella, mikäli tällainen järjestely on mahdollinen.

Koska ohjelmassa tuodaan esille suoran lähetyksen tuntua, on osallistujien ohjastaminen kesken nauhoitusten haastavaa, sillä kaikki äänet kuuluttaisiin. Ohjaamisessa voisi siis etukäteen ohjastamisen lisäksi kokeilla antaa osallistujille ohjeita erilaisilla tekstikylteillä, joissa kehoitettaisiin esimerkiksi puhumaan kovempaa.

5.3 Valmiin formaatin kaupallistaminen

Jos tämän tyyppisen ohjelma haluaa kaupalliselle kanavalle, voisi mukaan pistää menevämpää musiikkia äänitehosteeksi kuljettamaan tapahtumia nopeammin ja tehokkaammin. Väliin voi myös laittaa vaikka mainoskatkoja mikäli ohjelma on sponsoroitu tai lyhyen juonnon ohjastamana kanavan tyyliin sopivaa musiikkia. Näin ohjelmaa pätkittäisiin niin, ettei kertakuuntelusta tule liian pitkä. Samalla ratkeaa suorassa lähetyksen ongelma siitä, missä välissä kilpailijoilla on aikaa kirjoittaa runonsa. Näin ohjelman kokonaiskesto voisi olla pidempi, ja mukaan mahtuisi

enemmän muun muassa osallistujien haastatteluja jolloin ohjelmasta tulisi realitymäisempi.

Ohjelmaformaatin löytäessä paikkansa kanavan ohjelmistossa, on sille mahdollista luoda tueksi omat verkkosivut. Sivuston kautta ohjelmasta saadaan interaktiivisempi, sillä se mahdollistaa kuulijoiden osallistumisen ohjelman tekoon. Sivuston tarjontaan voi kuulua vaikkapa internet-äänestyksen mahdollisuus, jolloin yleisö saa äänestää suosikkiaan voittoon sekä oma keskustelupalsta, jolla kuulijat voivat vaihtaa mielipiteitään ohjelmaan liittyvistä asioista, esimerkiksi veikkailta voittajaa tai valittaa oman suosikkinsa putoamisesta. Lisäksi yleisön saa kunnolla mukaan kun sille antaa vallan päättää siitä, kuka pääsee jatkoon ja kuka ei (Aslama 2003, 31).

Sivuille voi lisäksi laittaa esimerkiksi henkilöhaastatteluja ja kuvia ja tietoa osallistujista sekä kulisien takana -tyylistä audio- tai videomateriaalia. Samoilta sivuilta voi olla kuunneltavissa myös kanavan nettiradio, tai ainakin linkki siihen kanavan virallisille sivuille sekä tietenkin itse ohjelman lähetyksajat.

Kilpailun osallistujien esikarsinnat voidaan myös järjestää internetin kautta. Kilpailuun haluavat voivat lähettää kirjoittamansa runon ja lyhyen esittelyn itsestään ohjelman sähköpostiin, josta kisaajat sitten valitaan sen mukaan, kuka vaikuttaa mielenkiintoiselta ja sopivalta ohjelmaa ajatellen. Tosin esikarsinta on mahdollista suorittaa myös puhelimitse niin, että osallistujakandidaatti jättää näytteen runoilutaidoistaan yhteystietojensa kera radiokanavan puhelinvastajaan, josta näytteet kerätään talteen ja arvioidaan. Tämän jälkeen valituille lähetetään henkilökohtainen kutsu studioon, jossa kilpailijat kohtaavat ensikertaa suorassa lähetyksessä kilpailutilanteessa.

Ohjelmaformaattissa on myös mahdollisuus järjestää eräänlainen superfinaali; jos esimerkiksi ohjelmasarja alusta loppuun tulisi viikoittain, vaikkapa perjantaista sunnuntaihin, voisivat neljän viikon ohjelmien voittajat kilpailla toisiaan vastaan isommasta palkinnosta, esimerkiksi tietyistä sponsoroidusta rahasummasta tai ulkomaanmatkasta.

Myös julkkisversion toteuttaminen on mahdollista, jopa suotavaa. Tässä versiossa neljä julkisuuden henkilöä kisaisi toisiaan vastaan. Tämä versio voisi houkuttaa myös jonkin verran muiden medioiden mielenkiintoa ja toisi samalla kanavalle ja ohjelmalle itselleen

lisää mainosta. Tällaisen ohjelman viihdyttävyys olisi lähes taattu, sillä ketäpä ei kiinnostaisi kuulla lempijulkiksensa esimerkiksi nolaavan itsensä totaalisesti taitavampien kanssakilpailijoidensa ja koko kansan edessä. Oikein valitut ja tietenkin mahdollisimman erilaiset henkilöt valitsemalla voidaan ohjelmaan saada varsin mielenkiintoinen alkuasetelma.

Kaupallisen kanavan ollessa kyseessä on ohjelmalle mahdollista kehittää myös maksullinen matkapuhelinäänestys, jolloin kuulijat voivat osallistua kilpailijoiden jatkoon äänestämiseen lähettämällä tekstiviestin tiettyyn numeroon. Viestissä kuulija ilmoittaisi oman suosikkinsa ja ohjelman lopuksi vähiten ääniä saanut kilpailija tippuisi kisasta.

Eräs mahdollisuus ohjelman toteuttamiselle olisi, että ohjelma olisi täysin sponsoroitu. Tällöin ohjelman runotehtävät voisivat liittyä aiheiltaan sponsorin tuotteisiin. Sponsoritua ohjelmaa mainostettaisiin etukäteen korostaen sponsorin roolia. Ohjelman palkinnot olisivat sponsorin omia tuotteita tai sen rahallisesti tukemia. Äänestys voisi tapahtua sponsorin verkkosivujen välityksellä ja tällöin ohjelma saa mainosta myös sivuston kautta. Tuloja tuova tekstiviestiiäänestys toimisi myös tässä tapauksessa.

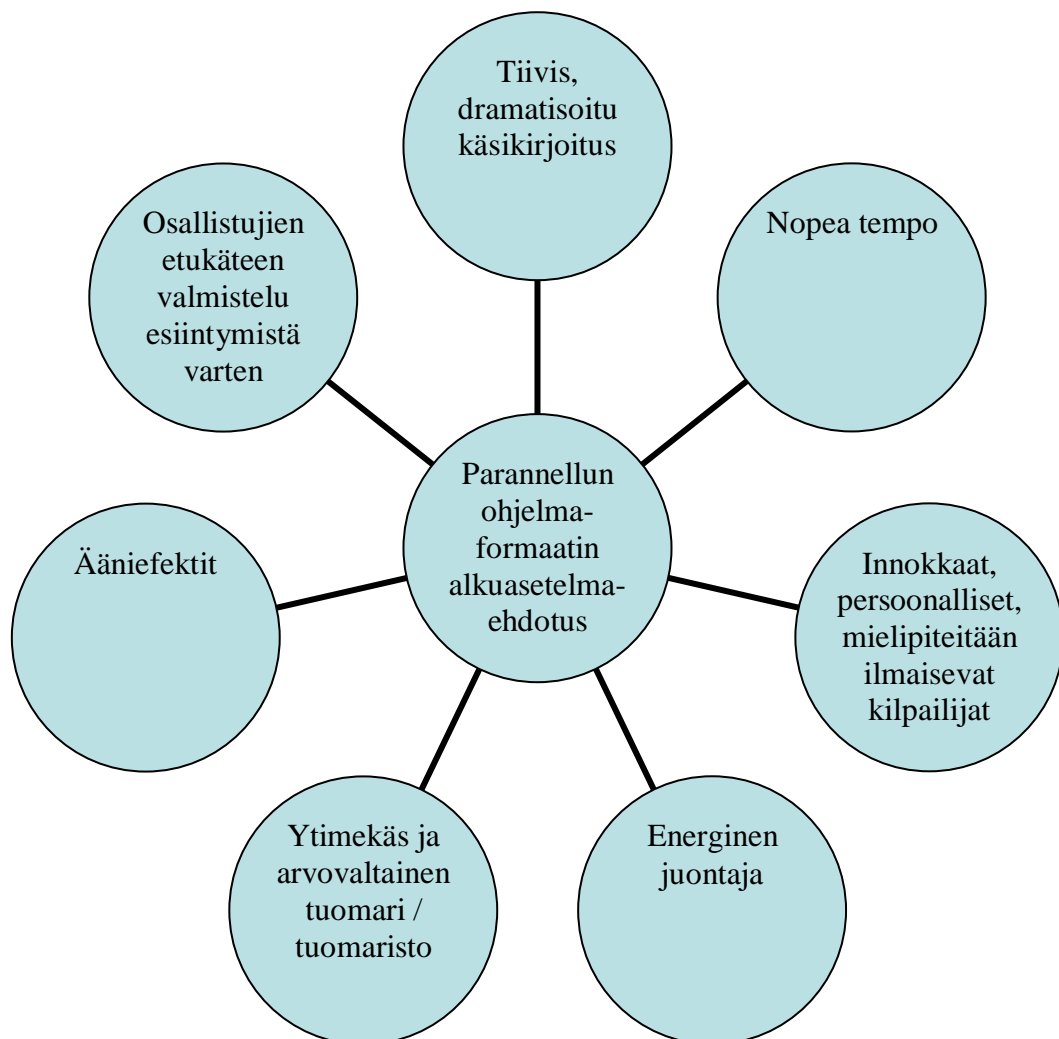
Ei-kaupallisen kanavan ohjelmistossa ohjelma saattaisi saada uskottavuutta vakavasti otettavana runokilpailuna. Tällöin sen kilpailijoina kuultaisiin varsinaisia runon taitajia, olivatpa he sitten tavallisten kansalaisten joukosta, muusikoita ja sanoittajia tai tuotantoaan julkaisseita runoilijoita. Kilpailijoita voisi tulla kaikista edellä mainituista kategorioista tai tarpeen vaatimalla yhdistelmällä.

5.4 Yhteenveto

Toimiakseen kokonaisuutena radiossa tällainen reality-ohjelman tyyliin toteutettu kykykilpailuformaatti vaatisi siis ainakin nopeampaa tempoa, jota saadaan esimerkiksi rakennetta, kerrontaa ja sisältöä tiivistämällä. Ohjelmaan pitää myös tuoda mukaan innokkaampia kilpailijoita sekä energisesti esiintyvä juontaja, joka voi improvisoida repliikkinsä nopeasti tilanteen vaatimalla tavalla ja kuljettaa juonta eteenpäin. Juontajan tehtävänä on myös tartuttaa rento tunnelma kilpailijoihin. Lisäksi tarvitaan vielä

ytimekäs ja arvovaltainen tuomari. Tuomaria ja kilpailijoita tulisi etukäteen ohjeistaa hyvin, sillä varsinkin kilpailijoiden joutuessa kylmiltään mikrofonin eteen, heidän reaktionsa tapahtumiin voivat olla liian vaisuja radioon.

Avuksi tähän puutteeseen voidaan kehittää käsikirjoittamisella taikka tarkoituksenmukaisesti sijoitetuilla haastatteluilla lisää keskinäistä, kilpailijalähtöistä draamaa osallistujien välille. Ohjelman osallistujien valinnassa kannattaa kiinnittää huomiota kilpailijaehdokkaiden innokkuuteen ja heidän sopivuuttaan ohjelmaan kannattaa testata etukätestehtävillä. Myös ääniefektejä voidaan käyttää esimerkiksi siirtymien kuvaamisessa. Ohjelma hyötyy myös käsikirjoituksen tiivistämisestä, ja dramatiikkaa tulee rakenteessa korostaa jo suunnitteluvaiheessa. On myös huomioitava television ja radion eroavaisuudet. Monipuolisella äänten käytöllä on mahdollista kuvata ja saavuttaa vastaavanlainen tunnelma kuin televisiossa kuvan avulla.

Kuva 2. Ehdotus parannellun ohjelmaformaatin alkuasetelmaksi

Reality-ohjelmissa yleisön samaistuminen henkilöhahmoihin on olennaista, sillä juuri se saa ohjelman kestämään kaudesta toiseen ja pitää mielenkiintoa yllä. Samalla se myös kannustaa yleisöä äänestämään omaa suosikkiaan kilpailijoiden joukosta jatkoon ja tämä taas tuo ohjelmalle tuloja. On siis tärkeää valita ohjelmaan erilaisia persoonia, jotta kukin ohjelmaa kotoaan seuraava löytää itselleen samaistumisen kohteen. (Biressi & Nunn 2005, 12.)

Ideaa realitystä radiossa pidettiin kiintoisana, mutta toimiakseen käytännössä ohjelmaformaatti kaipaa lisää spontaaniutta, kilpailijoiden mielipiteitä asioista ja tiiviimpää käsikirjoitettua rakennetta, jotta ohjelman kesto pysyisi kohtuuden rajoissa ja ohjelma yleisöä kiinnostavana. Näillä eväillä on siis mahdollista saada aikaan toimiva reality-formaattiohjelma.

Hannele Kurkelan mukaan radiossa ollaan siirtymässä takaisin kohti ohjelmaradiota ja kanavat joutuvat hakemaan enemmän erottuvuutta (Kurkela 2010). Lähetyvirtaradiossa kanavien sisältökonseptit ovat olleet pitkään melko samanlaisia, mutta ehkä tämän muutoksen myötä myös reality-tyyppinen radio-ohjelma löytää paikkansa radiosta.

6 POHDINTA

Ensimmäinen yritys on harvoin täydellinen. Tässä opinnäytetyössä päämääränäni oli tekemällä oppiminen ja oman tekemisen arviointi. Koen tämän tutkimusprojektin olevan onnistunut oppimiskokemus. Nyt tiedän vahvuuteni ja heikkouteni tuotantoon liittyvissä asioissa entistä paremmin ja osaan seuraavalla kerralla hoitaa tietyt asiat toisin. Tekninen osaamiseni on kokemuksen myötä parantunut, ja osaan nyt ottaa teknisen toteutuksen suunnittelussa useampia tilanteita huomioon.

Tutkimuksessani selvitin realityn kykykilpailuformaatin määritelmän sekä siihen liittyen tosi-tv:n määritelmiä. Samalla kertosin lyhyesti tosi-tv:n historiaa aivan sen alkua ajoista nykypäivään saakka. Lisäksi selvisi, että siirrettäessä reality-tyyppinen kilpailuohjelma-formaatti televisiosta radioon on otettava huomioon uuden viestintäalustan vanhasta eroavat ominaisuudet. Tässä tapauksessa äänen monipuolisempi käyttö on oleellista ja äärimmäisen tarpeellista, koska sillä kompensoidaan kaiken paljastavan videokuvan puuttumista.

Monipuolinen äänimaailma on myös avainasemassa yleisön mielenkiinnon ylläpitämisessä. Tällaisessa radio-ohjelmassa kuulijan mielenkiinnon ylläpitämiseksi olennaisia ovat erityisesti äänitehosteet eli efektit, joilla tehostetaan siirtymiä tilanteesta toiseen sekä luodaan ja tehostetaan tunnelmia. Myös energiset ihmisäänet ja vahvat, mielenkiintoiset kilpailijapersoonat sekä juontaja ovat tärkeitä elementtejä ohjelman kantavuuden kannalta.

Olin yllättänyt käsikirjoitustaidoistani sillä en ollut niitä journalistina aiemmin tehnyt. Lisäksi uskalsin käyttää tekstissäni paljon huumoria. Myös ohjaamisen suhteen kyseessä oli ensiyritys, eikä suoran lähetyksen tyyliin ohjaaminen ole se helpoin paikka aloittaa. Silti se oli opettavainen kokemus. Ohjelman tekeminen itse alusta loppuun oli henkilökohtainen haaste, ja vaikka toteutus ei ollut täydellinen, sai ohjelmasta silti hyvän pohjan paremman formaattiversion kehittämiseksi. Onnistunut ohjelma on kuitenkin aina osiensa summa.

LÄHTEET

Aineistolähteet:

Kurkela, Hannele 2010. Vastaava tuottaja, Yleisradio Oy, Helsinki.
Sähköpostihaastattelu, 27.9.2010.

Tornion Runosielu 2009 2010. Radio-ohjelma. Ohjaus, käsikirjoitus ja tuotanto: Heidi Heiska.

Teorialähteet:

Aalto, Maija 2010. Moraalinen paniikki pitää tosi-tv:n elossa. HS.fi 15.3.2010. Luettu ja tulostettu 2.10.2010.

<http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Moraalinen+paniikki+pit%C3%A4%C3%A4+tosi-tvn+elossa/1135254362953>.

Adrejevic, Mark 2004. Reality TV: The Work of Being Watched. Rowman & Littlefield Publishing, Inc., Maryland.

Aslama, Minna 2003. Dokumentaarisuus ja arvot tosi-tv:n aikakaudella: Paluu todellisuuteen? Avek-lehti 1/2003, 30–32.

Biressi, Anita & Nunn, Heather 2005. Reality TV: realism and revelation. Wallflower Press, London.

Essany, Michael 2008. Reality Check: The Business and Art of Producing Reality TV. Elsevier Inc., Massachusetts.

Hietala, Veijo 2000. Tosi-tv: Neorealismia vai realismin simulaatiota? Lähikuva 4/2000, 31-38.

Hill, Anette 2005. Reality TV: Audiences and popular factual television. Routledge, Oxon.

Hiltunen, Pekka 2003. Totuus tosi-tv:stä. Kodin Kuvalehti 22/2003, 16-21.

Holmes, Su & Jermyn, Deborah 2004. Understanding Reality Television. Routledge, Oxon.

HS.fi 2010. Jimin Kill Arman -sarja on myyty jo 104 maahan. HS.fi 23.8. 2010. Luettu ja tulostettu 15.9.2010. <<http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Jimin+Kill+Arman+-sarja+on+myyty+jo+104+maahan/1135259553943>>.

Iltalehti 2010. Elämä pelissä -ohjelma kiinnostaa maailmalla. Iltalehti.fi 4.2.2010. Luettu ja tulostettu 18.11.2010. <http://www.iltalehti.fi/viihde/2010020411057115_vi.shtml>.

information Gas Station 2008. Milloin radio tuli Suomeen ja maailmalle vuosilukuja? Luettu ja tulostettu 16.9.2010. <<http://igs.kirjastot.fi/iGS/kysymykset/haku.aspx?word=Radio-ohjelmat>>.

Kilborn, Richard W 2003. Staging the Real: Factual TV Programming in the Age of Big Brother. Manchester University Press, Manchester.

Korpela, Eveliina & Harjunpää, Katariina & Keinänen, Minna & Somiska, Outi 2006. Kielen opissa 8: Vuorovaikutus radiossa. Dark Oy, Vantaa.

Landström, Rita 2006. Aikapommi. Ylen Elävä arkisto. Luettu ja tulostettu 2.10.2010. <<http://www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=4&ag=29&t=181>>.

Lindfors, Jukka 2006. Piilokamera. Ylen Elävä arkisto. Luettu ja tulostettu 4.10.2010. <<http://www.yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=4&ag=29&t=11>>.

Moran, Albert 2006. Understanding the Global TV Format. Intellect Books, Bristol.

Murray, Susan & Ouellette, Laurie 2009. Reality TV: Remaking Television Culture. 2nd ed. New York University, New York.

Uusi Suomi 2010. Tosi-tv Ruotsissa: Seksin tirkistelyä ja rikkaiden rouvien ”freakshow”. Uusi Suomi 4.9.2010. Luettu ja tulostettu 16.9.2010.
<http://www.uusisuomi.fi/kulttuuri/100752-tosi-tv-ruotsissa-seksin-tirkistelya-ja-rikkaiden-rouvien-%E2%80%9Dfreakshow%E2%80%9D>.

Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi Oppimateriaalit, Helsinki.

Wikipedia 2010e. Big Brother. luettu ja tulostettu 18.11.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Big_Brother.

Wikipedia 2010c. Diili. Luettu ja tulostettu 15.9.2010.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Diili>.

Wikipedia 2010i. Formaatti (televisio). Luettu ja tulostettu 15.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Formaatti_%28televisio%29.

Wikipedia 2010a. Idols. Luettu ja tulostettu 15.9.2010.
<http://fi.wikipedia.org/wiki/Idols>.

Wikipedia 2010l. Kill Arman. Luettu ja tulostettu 15.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Kill_Arman.

Wikipedia 2010k. Piilokamera (televisiosarja). Luettu ja tulostettu 15.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Piilokamera_%28televisiosarja%29.

Wikipedia 2010. Radio Documentary. Luettu ja tulostettu 15.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Radio_documentary.

Wikipedia 2010. Reality television. Luettu ja tulostettu 14.9.2010.
http://en.wikipedia.org/wiki/Reality_television.

Wikipedia 2010b. Suomen Huippumalli haussa. Luettu ja tulostettu 15.9.2010.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Suomen_huippumalli_haussa.

Wikipedia 2010g. Talent Suomi. Luettu ja tulostettu 15.9.2010.

<[http://fi.wikipedia.org/wiki/Talent Suomi](http://fi.wikipedia.org/wiki/Talent_Suomi)>.

Wikipedia 2010h. Tanssii tähtien kanssa. Luettu ja tulostettu 15.9.2010.

<[http://fi.wikipedia.org/wiki/Tanssii t%C3%A4htien kanssa](http://fi.wikipedia.org/wiki/Tanssii_t%C3%A4htien_kanssa)>.

Wikipedia 2010j. The Real World. Luettu ja tulostettu 15.9.2010.

<[http://en.wikipedia.org/wiki/The Real World](http://en.wikipedia.org/wiki/The_Real_World)>.

Wikipedia 2010d. Tositelevisio. Luettu ja tulostettu 15.9.2010.

<<http://fi.wikipedia.org/wiki/Tositv>>.

Wikipedia 2010f. X Factor (Suomi). Luettu ja tulostettu 15.9.2010.

<[http://fi.wikipedia.org/wiki/X Factor %28Suomi%29](http://fi.wikipedia.org/wiki/X_Factor_%28Suomi%29)>.

Ykkösen aamu-tv: Mikä koukuttaa tosi-tv:n katsojaa 2010. Televisio-ohjelma. YLE TV
1. 30.8.2010.

YLE Uutiset 2010. Elämä pelissä -formaatin oikeudet myytiin Saksaan. Yle.fi
6.10.2010. Luettu ja tulostettu 18.11.2010.

<[http://yle.fi/uutiset/kulttuuri/2010/10/elama pelissa -
formaatin oikeudet myytiin saksaan 2036169.html?print=true](http://yle.fi/uutiset/kulttuuri/2010/10/elama_pelissa_-_formaatin_oikeudet_myytiin_saksaan_2036169.html?print=true)>.

LIITTEET

LIITE 1: KÄSIKIRJOITUS – TORNION RUNOSIELU 2009, 1/3

Tornion Runosielu 2009

Jakso 1

Tunnusmusiikki – sis. Sarjan nimi

Juontaja: Tervetuloa seuraamaan ”Tornion Runosielu 2009” - ohjelmasarjaa. Kolmiosaisessa sarjassamme etsimme tiukkojen runoaiheisten tehtävien perusteella Tornion kulttuurielämän pelastajaa, suurta romanttikkoa joka laulaa meidät suosta. Tiukalla karsintaprosessilla olemme valinneet kilpailuun neljä lupaavaa runoilijan alkua jotka nyt taistelevat loppuun asti hämmästyttävän upeasta pääpalkinnosta! Äänessä on nyt ***** ja toimin oppaanne läpi tämän ylitsevuotavan sielukkuuden rämeen joksi myös ensimmäistä kertaa järjestettävää jo perinteikästä kilpailuamme nimitetään. Tähän väliin lyhyet esittelyt näistä herkistä sieluista jotka ovat mukana kilpailemassa maineesta ja kunniaa.

Esittely-haastattelut kilpailijoista.

(H: Haastattelukysymykset:

Esittele itsesi: nimi, ikä ja mistä?

Millaisilla fiiliksillä lähdet mukaan kilpailuun?

Millaiset ovat toiveesi kilpailun suhteen?)

Juontaja: Kunnianarvoisana tuomarina kisassamme toimii sanailu-aiheisessa toiminnassa ansioitunut ***** , joka on siis biisejä sanoitteleva muusikko.

Tuomarin kommentti: ”Joo kilpailussa on ollut kova taso tänä vuonna.”

Juontaja: Arviointikriteereinä arvoisalla tuomarillamme on lähinnä mielivaltaisuus. Sen lisäksi huomiota kiinnitetään tehtävässä onnistumiseen ja esitykseen eläytymiseen. Myös sielukkuutta arvioidaan rankalla kädellä. Kilpailijat ovat nyt kokoontuneet pieneen ja ahtaaseen kilpailutilaan jossa he mulkoilevat toisiaan pahansuovasti katseet myrkyä tihkuen mutta samalla kohteliaasti hymyillen voitonriemuinen pilke silmäkulmissaan kuten tosi runosieluilla olla pitääkin. Heillä kaikilla on edessään kynä ja kohtuullisen valkoista paperia. Siispä aloittakaamme.

Ensimmäisessä tehtävässä tarkoituksena on kirjoittaa ylistysruno lempieläimellesi. Tyylinä on freestyle ja aikaa on 10 minuuttia. Hyvät kilpailijat, - tarttukaa kyniin ja ruvetkaa rustaamaan.. NYT!

(Munakello käyntiin! ... ja prrr!)

Juontaja: Time’s up! Irti kynistä. On siis aika esittää hengentuotteet tuomarille. 1#, olet ensimmäinen. Kerro runostasi.

1#: (Kertoo runosta.)

Juontaja: Ole hyvä ja esitä tuotoksesi tuomarille.

1#: (Lukee.)

Tuomari: (Mitä oli mieltä.)

(efekti)

Juontaja: Seuraavana vuorossa 2#. Mitä haluat ilmaista runollasi?

2#: (Kertoo runosta.)

Juontaja: Ole hyvä ja esitä runosi tuomarille.

2#: (Lukee.)

Tuomari: (Mitä oli mieltä.)

(efekti)

Juontaja: 3#: n vuoro. Mitäs runosi merkitsee sinulle?

3#: (Kertoo runosta.)

Juontaja: Ole hyvä ja esitä tuotoksesi tuomarille.

3#: (Lukee.)

Tuomari: (Mitä oli mieltä.)

(efekti)

Juontaja: Ja sitten vielä 4#. Kerro runostasi.

4#: (Kertoo runosta.)

Juontaja: Ole hyvä ja esitä tuotoksesi tuomarille.

4#: (Lukee.)

Tuomari: (Mitä oli mieltä.)

(efekti)

Juontaja: Okei nyt tuomari miettii hetken aikaa että ketkä pääsee jatsoon. Voitte mennä tuonne käytävälle odottelemaan.

(Siirtymä -oven ääni.)

Kilpailijoiden fiilikset

(**H:** Kysymykset:

Riittikö aika?

Oliko vaikeuksia?

Miten meni tuolla arvoinnissa?

Luuletko että on hyvät mahdollisuudet päästä jatsoon?)

Juontaja: Okei porukka takasin sisään! Tuomari on tehnyt päätöksen siitä ketkä jatkavat Tornion Runosielu 2009 kilpailussa. Jatsoon pääsijät kutsutaan paremmuusjärjestyksessä, ettei kellekään jää epäselväksi statuksensa kilpailussa.

Tuomari: Jatsoon pääsivät tällä kertaa (tämä), (tuo) ja (se), koska (miksi). Onneksi olkoon.

(Tippuja), runosuonesi on tyrehtynyt. Hyvästi!

(Surullinen siirtymämusiikki)

Tippuja: (Fiilikset ja mielellään itkua ja marinaa)

(**H:** Miten näin pääsi käymään?)

(Tunnusmusiikki taustalle soimaan ja jatkajien hehkutuskommentit:

H: Miltä nyt tuntuu? Millä fiiliksillä jatkat?)

Juontaja: Näihin tunnelmiin jäämme. Jatkoon pääsivät siis (tämä), (tuo) ja (se). Ensi viikolla selviää kuka heistä tippuu semifinaalissa ja ketkä pääsevät finaaliin taistelemaan kilpailumme uskomattomasta pääpalkinnosta. Tämä oli siis Tornion Runosielu 2009. Ensi viikkoon!

(Loppumusiikki)

LIITE 2: KÄSIKIRJOITUS – TORNION RUNOSIELU 2009, 2/3

Tornion Runosielu 2009

Jakso 2

Tunnusmusiikki– sis. Sarjan nimi

Juontaja: Tervetuloa jälleen uskomattoman runokilpailumme pariin! Olemme nyt siirtyneet sarjan toiseen jaksoon eli semifinaaleihin.

Sarjassamme etsimme tiukkojen runoaiheisten tehtävien perusteella Tornion kulttuurielämän pelastajaa, suurta romanttikkoa joka laulaa meidät suosta. Tiukalla karsintaprosessilla valitsimme kilpailuun neljä lupaavaa runoilijan alkua taistelemaan loppuun asti hämmästyttävän upeasta pääpalkinnosta! Viime jaksossa (hänen) runosuoni tyrehtyi ja hän tippui kisasta. Kilpailussa kuitenkin jatkavat (tämä), (tuo) ja (se). Äänessä on jälleen ***** ja toimin oppaanne läpi tämän ylitsevuotavan sielukkuuden rämeen joksi myös ensimmäistä kertaa järjestettävää, jo perinteikästä kilpailuamme nimitetään.

Tähän väliin lyhyet esittelyt näistä herkistä sieluista jotka ovat mukana kilpailemassa maineesta ja kunniasta.

Esittely-haastattelut kilpailijoista.

(H: Haastattelukysymykset:

Esittele itsesi: nimi, ikä ja mistä?

Millaisilla fiiliksillä jatkat kilpailua?

Millaiset ovat toiveesi kilpailun suhteen?)

Juontaja: Kunnianarvoisana tuomarina kisassamme toimii sanailu-aiheisessa toiminnassa ansioitunut *****, joka on siis biisejä sanoitteleva muusikko.

Tuomarin kommentti: ”Joo kilpailussa on ollut kova taso tänä vuonna.”

Juontaja: Arviointikriteereinä arvoisalla tuomarillamme on lähinnä mielivaltaisuus.

Sen lisäksi huomiota kiinnitetään tehtävässä onnistumiseen ja esitykseen eläytymiseen. Myös sielukkuutta arvioidaan rankalla kädellä.

Kilpailijat ovat nyt kokoontuneet pieneen ja ahtaaseen kilpailutilaan jossa he mulkoilevat toisiaan pahansuovasti, katseet myrkyä tihkuen mutta samalla kohteliaasti hymyillen voitonriemuinen pilke silmäkulmissaan, kuten tosi runosieluilla olla pitääkin. Heillä kaikilla on edessään kynä ja kohtuullisen valkoista paperia. Siispä aloittakaamme.

Toisessa runohaasteessamme tarkoituksena on kirjoittaa runo, jossa esiintyy ainakin yksi seuraavista sanoista: sieni, patteri, sokeri. Sanoja saa taivuttaa. Aikaa on 10 minuuttia. Hyvät kilpailijat, - tarttukaa kyniin ja ruvetkaa rustaamaan.. NYT!

(Munakello käyntiin! ... ja prrr!)

Juontaja: Time's up! Irti kynistä. On siis aika esittää hengentuotteet tuomarille. 1#, olet ensimmäinen. Kerro runostasi.

1#: (Kertoo runosta.)

Juontaja: Ole hyvä ja esitä tuotoksesi tuomarille.

1#: (Lukee.)

Tuomari: (Mitä oli mieltä.)

(efekti)

Juontaja: Seuraavana vuorossa 2#. Mitä haluat ilmaista runollasi?

2#: (Kertoo runosta.)

Juontaja: Ole hyvä ja esitä runosi tuomarille.

2#: (Lukee.)

Tuomari: (Mitä oli mieltä.)

(efekti)

Juontaja: 3#: n vuoro. Mitäs runosi merkitsee sinulle?

3#: (Kertoo runosta.)

Juontaja: Ole hyvä ja esitä tuotoksesi tuomarille.

3#: (Lukee.)

Tuomari: (Mitä oli mieltä.)

(efekti)

Juontaja: Okei nyt tuomari miettii hetken aikaa että ketkä pääsee jatkoon. Voitte mennä tuonne käytävälle odottelemaan.

(Siirtymä -oven ääni.)

Kilpailijoiden fiilikset

(H: Kysymykset:

Riittikö aika?

Oliko vaikeuksia?

Miten meni tuolla arvioinnissa?

Luuletko että on hyvät mahdollisuudet päästä jatkoon?)

Juontaja: Okei porukka takasin sisään! Tuomari on tehnyt päätöksen siitä ketkä jatkavat Tornion Runosielu 2009 kilpailussa. Jatkoon pääsivät kutsutaan paremmuusjärjestyksessä, ettei kellekään jää epäselväksi statuksensa kilpailussa.

Tuomari: Jatkoon pääsivät tällä kertaa (tämä) ja (tuo), sillä (miksi). Onneksi olkoon. (Tippuja), runosuonesi on tyrehtynyt. Hyvästi!

(Surullinen siirtymämusiikki)

Tippuja: (Fiilikset ja mielellään itkua ja marinaa)

(H: Miten näin pääsi käymään?)

(Tunnusmusiikki taustalle soimaan ja jatkajien hehkutuskommentit:

H: Miltä nyt tuntuu? Millä fiiliksillä jatkat finaaliin?)

Tuomari: (Mitä mieltä finaalikaksikosta, kummankin vahvuudet ja heikkoudet)

Juontaja: Näihin tunnelmiin jäämme. Jatkoon pääsivät siis (tämä) ja (tuo). Ensi viikolla selviää, ketkä pääsevät kilpailun finaaliin taistelemaan kilpailumme uskomattomasta pääpalkinnosta ja kenestä tulee Tornion Runosielu 2009- voittaja. Ensi viikkoon!

(Loppumusiikki)

LIITE 3: KÄSIKIRJOITUS – TORNION RUNOSIELU 2009, 3/3

Tornion Runosielu 2009

Jakso 3

Tunnusmusiikki – sis. Sarjan nimi

Juontaja: Tervetuloa mukaan uskomattoman runokilpailumme finaalin pariin! Kyseessä on siis sarjan vihoviimeinen jakso jossa selviää Tornion Runosielu 2009-voittaja. Viimeinkin paljastetaan, minkä uskomattoman upean palkinnon voittaja saa omakseen!

Sarjassamme etsimme siis tiukkojen runoaiheisten tehtävien perusteella Tornion kulttuurielämän pelastajaa, suurta romanttikkoa joka laulaa meidät suosta. Tiukalla karsintaprosessilla valitsimme kilpailuun neljä lupaavaa runoilijan alkua taistelemaan loppuun asti hämmästyttävän upeasta pääpalkinnosta! Ensimmäisessä jaksossa kilpailusta tippui (hän) ja viime jaksossa (sen) runosuoni tyrehtyi ja hänkin tippui kisasta. Kaksintaistelua kilpailun voitosta jatkavat enää (tämä) ja (tuo).

Äänenä on jälleen ***** ja toimin oppaanne läpi tämän ylitsevuotavan sielukkuuden rämeen joksi myös ensimmäistä kertaa järjestettävää, jo perinteikästä kilpailuamme nimitetään.

Tähän väliin lyhyet esittelyt näistä herkistä sieluista jotka ovat mukana kilpailemassa maineesta ja kunniaa.

Esittely-haastattelut kilpailijoista.

(H: Haastattelukysymykset:

Esittele itsesi: nimi, ikä ja mistä?

Millaisilla fiiliksillä lähdet mukaan finaaliin?

Millaiset asiat inspiroivat sinua kun kirjoitat runoja?

Kuka voittaa ja miksi?)

Juontaja: Kunnianarvoisana tuomarina kisassamme toimii sanailu-aiheisessa toiminnassa ansioitunut ***** , joka on siis biisejä sanoitteleva muusikko.

Tuomarin kommentti: ”Joo kilpailussa on ollut kova taso tänä vuonna.”

Juontaja: Arviointikriteereinä arvoisalla tuomarillamme on lähinnä mielivaltaisuus. Sen lisäksi huomiota kiinnitetään tehtävässä onnistumiseen ja esitykseen eläytymiseen. Myös sielukkuutta arvioidaan rankalla kädellä.

Molemmat finalistit ovat jälleen pienessä ja ahtaassa kilpailutilassa, jossa he mulkoilevat toisiaan pahansuovasti, katseet myrkkyyä tihkuen mutta samalla kohteliaasti hymyillen voitonriemuinen pilke silmäkulmissaan, kuten tosi runosieluilla olla pitääkin. Heillä molemmilla on edessään kynä ja kohtuullisen valkoista paperia. Siispä aloitamme lopputaiston.

Viimeisessä runoilutehtävässä tarkoituksena on kirjoittaa haiku. Haiku on japanilainen kolmisäkeinen runo, jossa on 17 tavua. Tavut on jaettu säkeiden välille suhteessa 5-7-5. Aiheiltaan haikut ovat yleensä luontoon liittyviä ja asultaan pelkistettyjä, mietelauseenomaisia. Japaniksi haikut perinteisesti kirjoitetaan yhdelle riville, mutta englantilaisittain kolmelle. Tässä on teille **kirjallisena** tuo **ohje**. Kohtalon riippuu tämän tehtävän onnistumisesta. Keskittykää! Aikaa on **15** minuuttia. Luovuus virratkoon. Hyvät kilpailijat - tartukaa kyniin ja ruvetkaa rustaamaan.. NYT!

(Munakello käyntiin! ... ja prrr!)

Juontaja: Time's up! Irti kynistä. On siis aika esittää hengentuotteet tuomarille. 1#, olet ensimmäisenä. Kerro runostasi.

1#: (Kertoo runosta.)

Juontaja: Ole hyvä ja esitä tuotoksesi tuomarille.

1#: (Lukee.)

Tuomari: (Mitä oli mieltä.)

(efekti)

Juontaja: Seuraavana vuorossa 2#. Kerro runostasi.

2#: (Kertoo runosta.)

Juontaja: Ole hyvä ja esitä runosi tuomarille.

2#: (Lukee.)

Tuomari: (Mitä oli mieltä.)

(efekti)

Juontaja: Nyt tuomari tarvitsee hetken pohtiakseen sitä, kenestä tulee Tornion Runosielu 2009-voittaja. Arvon finalistit, menkää tuonne käytävälle odottelemaan.

(Siirtymä -oven ääni.)

Kilpailijoiden fiilikset

(H: Kysymykset:

Riittikö aika?

Oliko vaikeuksia?

Miten meni tuolla arvioinnissa?

Menikö miten verrattuna kilpailijaan?

Mitä haluat sanoa kilpailijallesi?

Luuletko että on hyvät mahdollisuudet voittoon?

Miksi juuri sinun pitäisi voittaa?

Mistä löysit inspiraation?)

Juontaja: Okei finalistit takasin sisään! Tuomari on tehnyt päätöksensä. Nyt selviää, kenestä tulee Tornion Runosielu 2009-voittaja. Voittaja saa myös omakseen uskomattoman pääpalkintomme joka paljastetaan ohjelman lopussa.

Tuomari: Olen tehnyt päätökseni. Kilpailun voittaja on (Voittaja), sillä (miksi). Onneksi olkoon.
(Tippuja), runosuonesi on tyrehtynyt. Hyvästi!

(Tunnusmusiikki soi taustalla:)

Juontaja: Tornion runosielu 2009-voittaja ja Tornion kulttuurielämän pelastaja on siis (Voittaja)! (Voittaja), tämä runouden supersankari saa palkinnokseen uskomattoman yllätyspalkintomme, eli viiden euron lahjakortin kirjakauppaan sekä ihmeellisen Runoapina mustekynän jossa on pörrökoristus!

(Surullinen siirtymämusiikki)

Tippuja: (Fiilikset ja mielellään itkua ja marinaa)

(H: Miten näin pääsi käymään? Voittiko paras runoilija?)

(Tunnusmusiikki taustalle soimaan ja voittajan hehkutuskommentit:

H: Miltä nyt tuntuu kun voitit? Kuinka haltioissasi olet? Mitä aiot seuraavaksi? Miten aioit palkinnon käyttää – mitä lahjakortilla? Tuleeko runoapinalle vielä käyttöä?)

Juontaja: Kiitos seurastanne. Näihin tunnelmiin jäämme!

(Loppumusiikki)